

بررسی عملی بودن، اعتبار و روایی تست تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد در دانش آموزان دبیرستانی شهر تهران

تاریخ دریافت مقاله: 91/4/11

تاریخ پذیرش مقاله: 91/4/28

دکتر حیدرعلی هومن *

دکتر حمیدرضا وطن خواه **

ساناز درستکار ***

چکیده

هدف این پژوهش بررسی عملی بودن، اعتبار و روایی تست تجدیدنظر شده شادکامی آکسفورد بود. بدین منظور تعداد 468 نفر (232 دختر و 236 پسر) از دانش آموزان دبیرستانی شهر تهران پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد را که شامل 67 گویه است و با مقیاس 4 امتیازی (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) نمره‌گذاری می‌شود، تکمیل کردند. نتایج نشان داد، ضریب اعتبار پرسشنامه از طریق فرمول کلی آلفای کرونباخ 0/947 است. نتایج تحلیل مولفه‌های اصلی و چرخش متعامدنشان داد که پرسشنامه از ده عامل اشباع شده است که بر روی هم 49/844 درصد کل واریانس را تبیین می‌کند که شامل رضایت از زندگی، شوخ طبعی، خوش بینی، لذت، سرخوشی، خودنظم بخشی و کنترل خویشتن، پیوند جویی، روحیه تعهد و همکاری، آمادگی روانی و مثبت نگری است. برای روایی همگرا، همبستگی بین پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد و پرسشنامه سلامت روانی مورد بررسی قرار گرفت و ضریب همبستگی بین این دو پرسشنامه برابر 0/487 بدست آمد.

واژگان کلیدی: شادکامی، عملی بودن، اعتبار و روایی، تحلیل مؤلفه‌های اصلی.

Haidarali70@yahoo.com

hamid_vatankha1@yahoo.com

sanaz.dorostkar@yahoo.com

* دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن

*** کارشناس ارشد رشته سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

نوجوانی پلی بین کودکی و بزرگسالی است که فرد برای یافتن جایگاه خود به عنوان بزرگسالی رشد یافته ناگزیر از عبور از آن است. با مطالعه و درک هیجان ها و احساسات نوجوان تا حدودی می توان به رفتار آنان پی برد چرا که احساسات و هیجان ها کم و بیش سبب ساز رفتارند و از این لحاظ هیجان ها را باید منبعی برای انگیزش رفتار دانست به این معنی که آنها فرد را به سوی انجام عمل سوق می دهند و با توجه به نوع و شدت خود ممکن است تاثیری مثبت یا منفی بر رفتار داشته باشند و از جمله دلایل اهمیت هیجان ها آن است که می توانند منبعی برای شادی، لذت و رضایت باشند (رایس، ترجمه فروغان، 1387). در واقع هیجان های مثبت موجب گسترش شیوه های عادی و معمول تفکر و زیستن شده و آدمی را به سوی آفرینندگی بیشتر، کنجکاوی بیشتر یا در پیوند بیشتر با دیگران می گذارند (فردریکسن، 1998، ایسن، 1987، نقل از کار، ترجمه شریفی، نجفی زند و ثنایی، 1385).

طبق بسیاری از نظریه های هیجان، شادکامی¹ یکی از شش هیجان بزرگ است که عبارتند از: تعجب²، ترس³، خشم⁴، تنفر⁵ و اندوه⁶ (داناولد⁷، 1997).

جستجوی شادکامی هدفی مهم برای بسیاری از مردم است و سازمان سلامت جهانی تأکیدی بیش از پیش بر شادکامی به عنوان یک مولفه ی سلامت دارد (لین⁸، 2010). از آنجا که دوره نوجوانی مقطع بسیار حساسی از زندگی فرد است که با تغییر گسترده شناختی و هیجانی رو به رو است، حفظ سلامت روانی این گروه بسیار مهم است. نادینگر⁹ (2003، نقل از فرانکلین، ترجمه نجفی زند، 1389) اظهار می دارد «مردم می خواهند شاد یا خوشبخت باشند و چون این میل جهانی است، انتظار داریم شادکامی را جزو اهداف آموزش و پرورش بیابیم».

شادکامی عموماً با این سه مولفه مورد بررسی قرار گرفته است؛ فراوانی و شدت هیجان مثبت یا لذت، نبود احساس منفی مثل افسردگی و اضطراب و سطح متوسطی از رضایت در طول یک دوره که دو مورد نخست به جنبه های هیجانی این سازه مربوط است و آخری به جنبه شناختی شادکامی اشاره دارد (استوارت¹⁰، واتسون¹¹، کلارک¹² و همکاران، 2010).

در مورد عدم وابستگی و استقلال عواطف مثبت و منفی بود که روان شناسان شروع به جستجوی همبسته ها، تعاریف و پیش بینی کننده های شادکامی کردند (چنگ و فرنهایم¹³، 2003).

شادمانی از برآورده شدن نیازها، خواست ها و اهداف مهم زندگی و همچنین از رضایت مندی و شادمانی حاصل از اهداف فرعی زندگی حاصل می شود. اگرچه جریان تجربه ی فوری یا پیوسته ممکن است شادمانی یا رضایت مندی از زندگی را ایجاد نکند، اما افزایش عواطف و هیجانات را به دنبال چنین تجربه ای فراهم می سازد

-
- 1 Happiness
 - 2 surprise
 - 3 fear
 - 4 anger
 - 5 disgust
 - 6 sadness
 - 7 Dunavold
 - 8 lin
 - 9 Noddings
 - 10 Stewart
 - 11 Watson
 - 12 Clark
 - 13 Cheng & Furnham

(سلینگمن، 2002، نقل از فریش، ترجمه خمسه، 1389).

براساس اصول لذت گرایی¹، موجودات زنده برانگیخته می شوند تا به دنبال لذت باشند و از درد اجتناب کنند. لذت گرایی به طور معمول در چارچوب احساس های مفهوم سازی می شود که یا ناشی از تحریک دستگاه های حسی مختلف (بینایی، شنوایی، چشایی، بویایی و لامسه) است و یا ناشی از بمباران های حسی (برانگیختگی). براساس اصول لذت گرایی، احساس ها را می توان به صورت پیوستاری نمایش داد که عاطفه مثبت در یک انتها و عاطفه منفی در انتهای دیگر آن قرار دارد؛ شادی بالاترین سطح عاطفه مثبت است (فرانکن، ترجمه شمس اسفند آباد و همکاران، 1384). از دیدگاه نظریه پردازان شناختی²، شادکامی چیزی است که فرد در مسیر رسیدن به هدف تجربه می کند، لذا شادکامی از هدف مشتق می گردد در حالی که نظریه لذت گرایی، خود هدف یا کیفیت نهایی را به عنوان شادکامی در نظر می گیرد (داناولد، 1997).

عناصر عاطفی و هیجانی شادمانی تا حد زیادی از قضاوت های شناختی از رضایت مندی از زندگی ناشی می شود، ارزیابی ذهنی فرد از میزان برآورده شدن نیازها، اهداف و آرزوهای او است. بنابراین تفاوت احساس شده میان آن چه که فرد دارد و آن چه که خواهان داشتن آن در حیطه های زندگی است، تعیین کننده میزان رضایت مندی یا عدم رضایت مندی فرد است (نقل از فریش، ترجمه خمسه، 1389).

پژوهش در خصوص شادکامی به طور قابل ملاحظه ای در طی 40 سال اخیر افزایش پیدا کرده است و توسعه و پیشرفت مقیاس های خود گزارش دهی که هدف شان اندازه گیری شادکامی است منجر به شناسایی عوامل علاقه به شادکامی، دلایل آن و فرایندهای روان شناختی است که منجر به تولید شادکامی می شوند (استوارت، واتسون، کلارک و همکاران، 2010).

نتایج پژوهش های مربوط به رواسازی این پرسشنامه در ایران (عابدی، میرشاه جعفری و لیاقتدار، 1382) که در دانشجویان اصفهان انجام شد نشان داد که این سیاهه از شش عامل رضایت از زندگی، عزت نفس، احساس خوشی، آرامش، احساس کنترل و کارآمدی تشکیل شده که در مجموع 74/36 درصد واریانس کل را تبیین می کنند. در مطالعه ای دیگر (هادی نژاد، زارعی، 1388) که به منظور بررسی ویژگی های روان سنجی پرسشنامه شادکامی آکسفورد انجام دادند مشخص گردید که مجموعه 29 سؤالی از 7 عامل خودپنداره، رضایت از زندگی، آمادگی روانی، سر ذوق بودن، احساس زیبایی شناختی، خودکارآمدی و امیدواری تشکیل شده است. با توجه به مطالب بیان شده و این دلیل که یکی از جنبه های مهم تست ها مطابقت آنها با فرهنگ جامعه ای است که در آنها مورد استفاده قرار می گیرند، ضرورت ساخت و نرم یابی پرسشنامه شادکامی احساس می شود و در این پژوهش پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد که توسط دکتر هومن در سال 1389 از 29 به 67 گویه بالغ شده است به کار برده شده است.

تحقیقات نشان داده اند که مقیاس های متفاوت خوشبختی، رضایت، شادی و احساس مثبت همگی با هم همبستگی دارند و عامل کلی روشنی را ایجاد می کنند. بنابراین شادی یا خوشبختی شبیه یک ویژگی شخصیتی است که شامل تعدادی عناصر مربوط به هم می باشد که در سراسر موقعیت ها و در طول زمان ثابت است (آرگایل، ترجمه کلانتری و همکاران، 1386).

1 Hedonism
2 Cognitive theorists

دنو و همکاران (1998) در فراتحلیل درباره ویژگی های شخصیتی افراد شادکام، به این نتایج رسیدند که ابعاد برون گرایی و روان نژندگرایی قوی ترین پیش بینی کننده های شادکامی در بین عوامل پنجگانه شخصیتی هستند (گروسی فرشی و همکاران، 1385).

نتیجه پژوهشی که گروسی فرشی و همکارانش در سال 1385 با عنوان بررسی ارتباط بین ویژگی های شخصیتی و احساس شادکامی در بین دانشجویان دانشگاه تبریز انجام دادند نشان داد که یک ارتباط مستقیم و معنی داری بین دو متغیر برون گرایی و شادکامی وجود دارد و دو ویژگی روان نژندگرایی و برون گرایی 0/417 درصد از واریانس شادکامی را تبیین می کنند.

سلامت روانی به نحوه تفکر، احساس و عمل اشخاص بستگی دارد. به طور کلی افرادی که از سلامت روانی برخوردار هستند، نگرش مثبتی به زندگی دارند، آمادگی برخورد با مشکلات زندگی را دارند، در مورد خود و دیگران احساس خوبی دارند، در محیط کار و روابط شان مسئولیت پذیرند (رایان و دسی، 2001¹). نتایج پژوهشی که سلیمانی، غلامحسین زاده و همایون پور در سال 1389 با عنوان شادکامی و سلامت روان در دانشجویان انجام دادند نشان داد که بین شادکامی و نمره سلامت روان رابطه ای معنادار و معکوس وجود دارد، به این معنا که با افزایش شادکامی سلامت روان افزایش می یابد.

با توجه به مطالبی که بیان شد، ارزیابی عامل های موثر بر شادکامی، ما را در شناخت درست تر مولفه های شادکامی و هیجان های مثبت یاری می کند البته برای سنجش شادکامی افراد، پرسشنامه های متفاوتی وجود دارد، ولی چون یکی از جنبه های مهم تست ها مطابقت آنها با فرهنگ جامعه ای است که در آن به کار برده می شوند، لذا ساخت تستی جهت سنجش شادکامی دانش آموزان و دستیابی به اطلاعات نرمی آن در ایران اهمیت ویژه ای دارد.

هدف از انجام این پژوهش بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی، روایی همگرا و نرم یابی در دانش آموزان مقطع متوسطه شهر تهران است. این تست ابزاری در جهت سنجش ویژگی های روانی دانش آموزان و کسب اطلاعاتی در زمینه ی سلامت روانی آن ها و ارائه آن به مسئولان آموزش و پرورش و دست اندرکاران امور تربیتی است. به طور خلاصه اهداف این پژوهش عبارتند از:

- ارزیابی شادکامی دانش آموزان دوره ی متوسطه شهر تهران.
 - شناسایی مولفه هایی که شادکامی را می سنجد.
 - تهیه ابزاری معتبر و روا برای استفاده در مراکز مشاوره مدارس شهر تهران.
 - کمک به دانش آموزان در جهت شناخت بهتر ویژگی های روانی آنها.
 - کمک به افزایش ظرفیت شادکامی نوجوانان.
 - ارائه نتایج به مسئولان آموزش و پرورش برای کمک به بهبود روابط اجتماعی و بین فردی دانش آموزان.
- 1- آیا بین سؤالهای پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد هماهنگی وجود دارد؟
 - 2- آیا مجموعه سؤالهای پرسشنامه تجدید نظر شده ی شادکامی آکسفورد از اعتبار کافی برخوردار است؟
 - 3- آیا مجموعه سؤالهای پرسشنامه تجدید نظر شده ی شادکامی آکسفورد از روایی لازم برخوردار است؟
 - 4- پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد دارای چه ساختار عاملی است؟

روش

جامعه آماری این پژوهش همه دانش آموزان دوره متوسطه شهر تهران هستند که در سال تحصیلی 1389-90 محصل دبیرستان های شهر تهران بوده اند. به منظور نمونه برداری از روش تصادفی چند مرحله ای استفاده شده است. ابزار این پژوهش، پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی به وسیله ی دکتر حیدرعلی هومن (1389) است که برپایه پرسشنامه شادکامی آکسفورد (OHQ) که شامل 29 سؤال است مورد تجدید نظر قرار گرفته و تعداد سؤال های آن به 67 گویه بالغ گردید. دانش آموزان با مطالعه هر گویه احساس عمومی خود را بر روی یک مقیاس 4 درجه ای از کاملا موافق، نسبتا موافق، نسبتا مخالف و کاملا مخالف بیان می کند. اجرای این تست به صورت فردی و گروهی امکان پذیر است. برای گردآوری داده ها، نمونه ای حدود 500 نفر انتخاب شد. اجرای طرح توسط پژوهشگر در دبیرستان های دخترانه و یک همکار آقا در دبیرستان های پسرانه صورت گرفت و آزمون به صورت گروهی و مداد کاغذی بر روی دانش آموزان دختر و پسر در هر سه مقطع پایه تحصیلی دبیرستان های شهر تهران اجرا شد که در نهایت 468 پرسشنامه توسط دانش آموزان تکمیل شد.

تحلیل داده ها بر اساس اهداف پژوهش و با استفاده از روش آمار توصیفی و استنباطی به شرح زیر است:

- 1- برای تعیین مشخصات آماری گروه نمونه از روش های متداول آمار توصیفی، همانند توزیع فراوانی، شاخص های گرایش مرکزی و شاخص های پراکنندگی استفاده شده است.
- 2- برای تعیین روایی همگرا از آزمون سلامت عمومی (GHQ-28) استفاده شد.
- 3- استفاده از ضریب آلفای کرونباخ جهت برآورد هماهنگی درونی و اعتبار پرسشنامه.
- 4- استفاده از روش تحلیل مولفه های اصلی PC برای بررسی روایی پرسشنامه با چرخش متعامد و تعیین اینکه محتوای پرسشنامه شادکامی از چند عامل اشباع شده است.
- 5- استفاده از آمار استنباطی برای بررسی تفاوت های میانگین عامل ها در دختران و پسران.
- 6- استفاده از ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین روایی همزمان پرسشنامه مورد مطالعه.

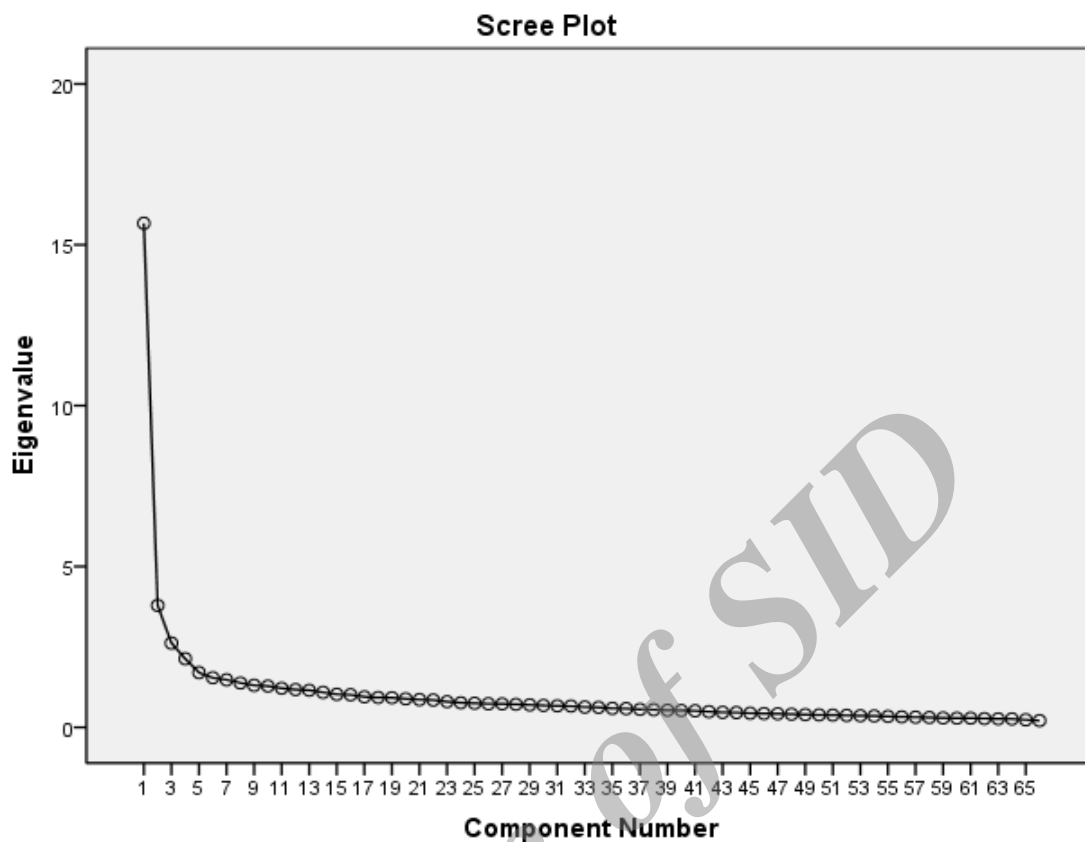
یافته ها

همانگونه که پیش تر بیان شد، هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی اعتبار، روایی، روایی همگرا و نرم یابی پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد است. برای برآورد ضریب اعتبار پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد از فرمول کلی ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. سؤال 28 به سبب داشتن بارعاملی کمتر از 0/3 از مجموعه سؤال ها حذف شد و اعتبار کلی مجموعه 67 سؤالی 0/947 به دست آمد که نشان دهنده این است که آزمون از اعتبار بالایی برخوردار است. پرسش 39 بیشترین همبستگی ($r=0/618$) و پرسش 18 کمترین همبستگی ($r=0/222$) را با نمره کل مجموعه نشان داد.

در این پژوهش، شواهد مربوط به دو نوع روایی سازه و همزمان گردآوری شده است و از روش تحلیل عاملی برای تعیین روایی سازه استفاده شد که با توجه به نتایجی که بدست آمد و در ادامه خواهد آمد می توان ادعا کرد مفروضه های ضروری برای اجرای روش تحلیل عاملی، در این پژوهش رعایت شده است که عبارتند از:

- 1- مقدار شاخص کفایت نمونه برداری (KMO) در این پژوهش 0/924 است که نمایانگر مناسبت و کفایت نمونه برداری است.

- 2- مقدار آماری آزمون بارتلت برابر با 12141/815 و سطح معناداری آن 0/000 است. بنابراین می توان ادعا کرد که بین متغیرها در جامعه همبستگی وجود دارد.
- 3- به نظر برخی پژوهشگران بار عاملی هر سؤال در ماتریس عاملی و ماتریس چرخش یافته باید دست کم 0/3 و ترجیحا بالاتر از آن باشد. در این پژوهش بار عاملی با ضرایب 0/30 و به عنوان بار عاملی قابل قبول انتخاب شد.
- 4- هر یک از عامل ها باید دست کم متعلق به سه سؤال باشد.
- 5- عامل ها باید از اعتبار کافی برخوردار باشد.
- همانطور که در بالا آمد، مقدار KMO در این پژوهش برابر 0/924 است که نمایانگر مناسبت و کفایت نمونه برداری است و مقدار مشخصه آماری آزمون کرویت بارتلت برابر با 12141/815 و سطح معناداری آن (0/00) است که بر پایه این دو ملاک می توان نتیجه گرفت که اجرای تحلیل عاملی براساس ماتریس همبستگی حاصل در گروه نمونه مورد مطالعه، قابل توجیه خواهد بود.
- علاوه بر این، برونداد اولیه کامپیوتر نیز نشان می دهد که مقدار دترمینان ماتریس همبستگی عددی غیر صفر یعنی $1,34E-012$ است، که نشان می دهد، بر پایه داده ها استخراج عامل ها امکان پذیر است زیرا به معنی این است که می توانیم معکوس ماتریس همبستگی را نیز محاسبه کنیم.
- برای تعیین مقدار عوامل اشباع شده از مقیاس تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد، سه شاخص عمده مورد توجه قرار گرفته است:
- 1) ارزش ویژه؛ 2) نسبت واریانس تبیین شده توسط هر عامل؛ 3) نمودار ارزش های ویژه که اسکری نامیده می شود. مشخصه های آماری اولیه که با اجرای تحلیل مولفه های اصلی با روش (PC)، به دست آمد، نشان داد ارزش های ویژه 10 عامل بزرگ تر از یک است. درصد واریانس مشترک بین متغیرها برای این 10 عامل بر روی هم 49/844 درصد کل واریانس متغیرها را تبیین می کند.
- از مجموعه پرسش ها بر پایه ساختار نظری 10 عامل استخراج شد که به اندازه 49/844 درصد کل را تبیین کرد. سهم عامل یکم با ارزش ویژه 15/669، 23/74 درصد کل واریانس متغیرها را توجیه کرد.

نمودار شیب دار اسکری، طرحی از واریانس کل تبیین شده به وسیله هر متغیر را در ارتباط با سایر متغیرها نشان می دهد. در این طرح عامل های بزرگ در بالا و سایر عامل ها با شیبی تدریجی در کنار هم نشان داده شده است. تجربه نشان داده که اگر k تعداد عامل های حقیقی باشد، اسکری از عامل k ام شروع می شود. از این نمودار می توان استنباط کرد، سهم عامل یکم در واریانس کل متغیرها بیشتر از سهم سایر عامل ها متمایز است، شیب نمودار بعد از عامل دهم از بین می رود. با توجه به این که نقطه برش برای چرخش عامل ها جایی است که شیب خط تغییر می کند، بنابراین، عامل های مناسب برای چرخش با استفاده از این روش 10 عامل است.

واریانس تبیین شده توسط عامل ها نشان داد، عامل یکم قبل از چرخش، $23/74$ درصد، عامل دوم $5/743$ درصد، عامل سوم $3/968$ درصد و... از واریانس را تبیین می کند. سایر عامل ها هر کدام سهم بسیار اندکی در تبیین واریانس دارند. بنابراین، با توجه به مقدار واریانس تبیین شده، 10 عامل برای استخراج مناسب بود. براساس نتایج به دست آمده از اجرای تحلیل عاملی، از مجموعه 67 سؤال تست تجدید نظر شده شادکامی، 10 عامل استخراج شد که در مجموع $49/844$ درصد واریانس کل متغیرها را توجیه می کند.

میزان اشتراک مواد مجموعه 67 سؤالی تست تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد که از طریق تحلیل مولفه های اصلی به دست آمد، نشان داد، بیشترین میزان اشتراک متعلق به سؤال های 11 و 49 است که به ترتیب $0/658$ و $0/643$ بار عاملی دارد و کمترین میزان اشتراک متعلق به سوال های 26 و 53 است که به ترتیب $0/337$ و $0/377$ بار عاملی دارد.

پس از تعیین تعداد عوامل مناسب قابل استخراج با توجه به مقدار واریانس تبیین شده و نمودار اسکری برای رسیدن به ساختار ساده، 10 عامل استخراجی، چرخش داده شد. برای رسیدن به ساختار ساده، 10 عامل به روش متعامد چرخش داده شدند. این ماتریس ساختار یافته در جدول 1 ملاحظه می شود.

Archive of SID

جدول (1) ماتریس ساختار ساده برای عامل ها

سوال	عامل یکم	سوال	عامل دوم	سوال	عامل سوم	سوال	عامل چهارم	سوال	عامل پنجم	سوال	عامل ششم	سوال	عامل هفتم	سوال	عامل هشتم	سوال	عامل نهم	سوال	عامل دهم
V5	0/725	V20	0/686	V2	0/616	V25	0/671	V51	0/498	V50	0/608	V47	0/612	V8	0/663	V7	0/659	V11	0/751
V3	0/713	V60	0/657	V40	0/553	V21	0/635	V33	0/484	V59	0/534	V30	0/597	V49	0/619	V38	0/584	V56	0/673
V41	0/656	V19	0/585	V67	0/476	V35	0/608	V39	0/440	V27	0/485	V6	0/542	V9	0/479	V48	0/582	V12	0/670
V44	0/633	V61	0/518	V36	0/457	V24	0/527	V53	0/422	V63	0/445	V22	0/485	V31	0/402				
V4	0/595	V14	0/480	V66	0/453	V37	0/492	V57	0/414	V13	0/397	V18	0/482	V29	0/337				
V42	0/543	V17	0/470	V64	0/451	V26	0/373	V54	0/368										
V43	0/512	V15	0/417	V52	0/451			V55	0/352										
V10	0/469	V65	0/417	V46	0/418			V58	0/320										
V23	0/450	V45	0/399	V34	0/357														
V32	0/435	V55	0/324	V54	0/326														
V62	0/429																		
V16	0/385																		
V1	0/363																		

چنانکه در جدول 1 نشان داده شده است سؤال های 16، 1، 45، 54 و 55 سؤال های پیچیده هستند، زیرا در چندین عامل بار دارند. پس از استخراج عامل ها، خرده آزمون های به دست آمده به شرح زیر نامگذاری گردید:

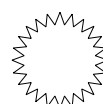
1) رضایت از زندگی (2 شوخ طبعی¹⁷ 3) خوش بینی¹⁸ 4) لذت¹⁹ 5) سرخوشی²⁰ 6) خود نظم بخشی و کنترل خویشتن (7) پیوند جویی²¹ 8) روحیه تعهد و همکاری (9) آمادگی روانی (10) مثبت نگری²².

روایی همگرا به نوعی روایی گفته می شود که از طریق همبستگی های نسبتاً قوی بین اندازه های مربوط به یک سازه کلی مشخص می شود (ثرندایک، 1982؛ ترجمه هومن، 1375). در پژوهش حاضر برای بررسی این نوع روایی از همبستگی تست تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد با تست 28 سؤالی سلامت روانی استفاده شد. بدین ترتیب که تست سلامت روانی بر روی 100 نفر از گروه 468 نفری نمونه این پژوهش اجرا شد. نتایج نشان داد که ضریب همبستگی بین نمره های این دو تست برابر 0/487 است و همبستگی بین دو تست در سطح 0/01 معنادار است. بنابراین تست شادکامی دارای روایی همگرا است. همانطور که پیش تر آمد، مواد پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد بر پایه مقیاس چهار مقوله ای کاملاً موافقم، نسبتاً موافقم، نسبتاً مخالفم و کاملاً مخالفم با نمره های 1 تا 4 درجه بندی شده است. مشخصه های آماری نمره های حاصل از پرسشنامه برای هر عامل و کل پرسشنامه در جدول 2 آمده است.

جدول 2) مشخصه های آماری نمره های شادکامی

عامل	میانگین	میانه	نما	انحراف استاندارد	خطای میانگین	خطای کشیدگی	خطای چولگی	خطای چولگی
1	3/052	3/153	3/46	0/583	0/038	0/727	0/318	-0/939
2	3/114	3/111	3/33	0/509	0/033	2/025	0/318	-0/944
3	3/090	3/222	3/44	0/583	0/038	0/900	0/318	-0/950
4	3/508	3/583	3/50	0/471	0/030	6/988	0/318	-2/104
5	2/928	3/000	2/88	0/594	0/039	0/097	0/318	-0/653
6	2/816	2/800	3/00	0/528	0/024	0/076	0/225	-0/268
7	2/940	3/000	3/20	0/609	0/028	0/073	0/225	-0/538
8	3/125	3/200	3/40	0/582	0/038	0/611	0/318	-0/753
9	2/679	2/666	3/00	0/652	0/030	-0/092	0/225	-0/403
10	2/307	2/333	2/33	0/724	0/033	-0/676	0/225	0/045
کل	2/954	2/988	1/02	0/416	0/027	1/618	0/318	-0/821

17. humor
 18. ptimism
 19. pleasure
 20. elation
 21. affiliation
 22. positivism

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی، نرم یابی و روایی همگرا تست تجدید نظر شده شادکامی آکسفورد در دانش آموزان دبیرستانی شهر تهران انجام شد. پس از اجرای تست شادکامی بر روی 468 نفر دانش آموز دختر و پسر، داده های جمع آوری شده مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

برای پاسخ به این پرسش که آیا تست شادکامی از اعتبار کافی برخوردار است؟ نتایج نشان داد که تمام سوال ها با کل آزمون همبستگی بالا دارند. و ضریب اعتبار برابر با $0/947$ به دست آمد که اعتبار بالایی را نشان می دهد و این همخوان با نتایج پژوهش های قبلی آرگایل و دیگران است که ضریب اعتبار بین $0/90$ تا $0/84$ را گزارش کرده اند. برای بررسی روایی سازه و پاسخ به این پرسش که تست شادکامی از چند عامل اشباع شده است، از روش تحلیل مولفه های اصلی استفاده شده است. با استفاده از روش چرخش واریماکس و با توجه به مفروضه های تحلیل عاملی، درصد تبیین واریانس و شیب نمودار اسکری در نهایت 10 عامل استخراج شد. با توجه به این نکته که در پژوهش های گذشته، از پرسشنامه شادکامی 29 سؤالی آکسفورد 5 تا 7 عامل استخراج شده، می توان استخراج 10 عامل از پرسشنامه تجدید نظر شده شادکامی را مربوط به افزایش تعداد ماده های آن از 29 به 67 گویه توسط دکتر هومن (1389) دانست.

ضمن این که برای اطمینان از روایی ابزار پژوهش روایی همزمان هم مورد بررسی قرار گرفت که همبستگی بین تست شادکامی و تست سلامت روانی معنادار و مثبت بود که نشان می داد با افزایش شادکامی سلامت روانی هم افزایش می یابد.

قبل از اجرای تحلیل عاملی، کفایت نمونه برداری و نیز رد فرض صفر مبنی بر درست بودن ماتریس در جامعه به وسیله آزمون کرویت بارتلت، به اثبات رسید که اجرای تحلیل عاملی را توجیه می کند.

سوال 28 با توجه به تحلیل عاملی و کمتر بودن بار عاملی آن از مقدار $0/3$ از پرسشنامه حذف شد.

ماتریس عاملی نشان داد، عامل نخست دارای بیشترین بار عاملی و سهم آن نیز از سایر عامل ها بیشتر بود. نتایج تحلیل عاملی نشان می دهد، این مقیاس از روایی کافی برخوردار بوده و از 10 عامل اشباع شده است.

عامل یکم با سوال 5 بیشترین همبستگی را داشته که نشان دهنده رضایت فرد از وضعیت زندگی اش می باشد.

میزان شادکامی براساس ارزشیابی افراد از خود و زندگی شان به دست می آید یعنی به درک کلی فرد از رضایت

اش نسبت به زندگی (رید و ملوین، 2006، نقل از نیکجو، 1387). رضایت مندی از زندگی به بهترین وجه مفهوم

شادکامی را منعکس می سازد که به قول سلینگمن (2002، نقل از فریش، ترجمه خمسه، 1389) «شادمانی معتبر و

موثق یا اصیل» نامیده می شود.

عامل دوم با سوال 20 بیشترین همبستگی را دارد و بیانگر شوخ طبعی فرد می باشد. شوخی حالتی مثبت در

ذهن است و موقعی ایجاد می شود که فردی موضوعی ناهمخوان، غیر منتظره و یا سرگرم کننده را بگوید و یا انجام

دهد. شوخی تأثیری علی روی خلق و شادی دارد. شوخی ضمن تأثیر مثبت و شادی بخش، رویدادهای استرس زا

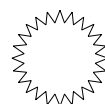
را کم خطر می سازد (آرگایل، ترجمه کلانتری و همکاران، 1386).

عامل سوم با سوال 2 بیشترین همبستگی را دارد و بیانگر خوش بینی فرد است. خوشبینی، انتظار فراگیر است

مبنی بر اینکه حوادث آینده مثبت خواهد بود. پژوهش ها نشان داده اند که افراد شادکام کسانی هستند که در

پردازش اطلاعات سوگیری دارند و این سوگیری در جهت خوش بینی خوشحالی است. یعنی اطلاعات را به گونه ای

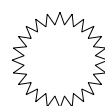
پردازش و تفسیر می کنند که به خوشحالی آنها می انجامد (گروسی فرشی و همکاران، 1385).

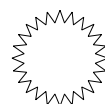
عامل چهارم با سوال 25 بیشترین همبستگی را دارد و لذت فرد از زندگی را نشان می دهد. امروزه اکثر مردم شادکامی را یک احساس، به ویژه احساس لذت تلقی می کنند، لذت جسمانی مثل غذا، یک نوشیدنی گوارا و سکس به طور حتم می تواند لذت بخش باشد و برخی از پژوهشگران هنوز هم آنها را اساس شادکامی می شمارند (فرانکلین، ترجمه نجفی زند، 1389).

عامل پنجم با سوال 51 بیشترین همبستگی را نشان می دهد که بیانگر سرخوشی است. عامل ششم با سوال 50 بیشترین همبستگی را دارد که نمایشگر خود نظم بخشی و کنترل خویشتن است. عامل هفتم با سوال 47 بیشترین همبستگی را دارد و بیان کننده پیوند جویی است. روابط اجتماعی اثر بسیار زیادی بر شادی و جنبه های دیگر سلامتی دارد و شاید بزرگترین علت منفرد آن باشد. دوستان موجب شادمانی، خلق های مثبت قوی، سلامتی و سلامت روانی و پیشگیری از تنهایی می شوند (آرگایل، ترجمه کلاتری و همکاران، 1386).

عامل هشتم با سوال 8 بیشترین همبستگی را داشته و حاکی از روحیه تعهد و همکاری است. عامل نهم با سوال 7 بیشترین همبستگی را نشان می دهد که نمایشگر آمادگی روانی است. عامل دهم با سوال 11 بیشترین همبستگی را نشان می دهد که بیان کننده مثبت نگری است. افراد شاد مهارت های خود را بیش برآورد می کنند و رویدادهای مثبت را بیش از منفی به یاد می آورند، اما برای برنامه ریزی زندگی بهتر تصمیم می گیرند، زیرا راهبردهای مهمی مانند کسب اطلاعات در مورد خطرپذیری سلامت را جستجو می کنند (اسپینوال و همکاران، 2001، نقل از کار، ترجمه شریفی و همکاران، 1385).

- آرگایل، مایکل. (1386). روان شناسی شادی. (مهرداد کلانتری و همکاران، مترجم). (چاپ سوم). اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- ثرنادیک، آر ال. (1375). روان سنجی کاربردی. (حیدرعلی هومن، مترجم). (چاپ سوم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران (تاریخ انتشار به زبان اصلی، 1982).
- رایس، فیلیپ. (1387). رشد انسان. (مهشید فروغان، مترجم). (چاپ چهارم) تهران: ارجمند.
- سلیمانی، منصور. غلامحسین زاده، حسن. همایون پور، رقیه. (1388) شادکامی و سلامت روانی در دانشجویان. (فصلنامه پژوهشهای روان شناختی، زمستان 1389).
- عابدی، محمدرضا. میرشاه جعفری، سید ابراهیم. لیاقتدار، محمد جواد. (1382). هنجاریابی پرسشنامه شادکامی آکسفورد در دانشجویان دانشگاه های اصفهان.
- فرانکلین، ساموئل اس. (1389). روان شناسی شادکامی. (جعفر نجفی زند، مترجم). (چاپ اول). تهران: انتشارات سخن.
- فریش، مایکل ب. (1389). روان درمانی مبتنی بر بهبود کیفیت زندگی. (اکرم خمسه). جلد اول. تهران: ارجمند، نسل فردا
- فرانکن، رابرت. (1384). انگیزش و هیجان. (حسن شمس اسفندآباد، سوزان امامی پور و غلامرضا محمودی، مترجم). (چاپ اول). تهران: نشر نی.
- کار، آلان. (1385). روان شناسی مثبت. (حسن پاشا شریفی، جعفر نجفی زند و باقر ثنایی، مترجم). تهران: سخن.
- گروسی فرشی، میرتقی. مانی، آرش و بخشی پور، عباس. (1385). بررسی ارتباط بین ویژگی های شخصیتی و احساس شادکامی در بین دانشجویان دانشگاه تبریز. (فصلنامه علمی-پژوهشی روان شناسی دانشگاه تبریز، سال اول، شماره 1).
- نیکجو، بهاره. (1387). رابطه بین ویژگی های شخصیتی با هوش هیجانی و شادکامی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز.
- هادی نژاد، حسن و زارعی، فاطمه. (1388). پایایی، اعتبار و هنجاریابی پرسشنامه شادکامی آکسفورد. (فصلنامه پژوهشهای روان شناختی، زمستان 1388).
- هومن، حیدرعلی. (1385). تحلیل داده های چند متغیری در پژوهش رفتاری. (چاپ دوم). تهران: بیک فرهنگ.
- هومن، حیدرعلی. (1386). اندازه گیری های روانی و تربیتی. (چاپ پانزدهم). تهران: پارسا.

Cheng H., & Furnham A. (2003). Personality , self-esteem , and demographic predictions happiness and depression. *Personality and Individual Differences* , 34, 921-942.

Dunavold. , A. P. (1997). Happiness, Hope, and Optimism. California State University, Northridge.

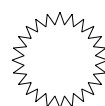
Khosla M. , Dokania V. (2010). Does Happiness Promote Emotional Intelligence. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, vol.36, no.1, 45-54.

Lin J. D. , & lin P. Y. , & Wu C. L. (2010). Wellbeing Perception of institutional caregivers Working for People With disabilities: Use of Subjective Happiness Scale and Satisfaction With Life Scale analyses. *Research in Developmental Disabilities* 31 (2010) 1083-1090.

Ryan, f. M , Deci , EI (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well- being anna. *Re. psychol.*

Stewart M. E. ,Watson R ,clark A, Ebmeier K. P ,Deary I.J. (2009). A hierarchy of happiness? Mokken scaling analysis of the Oxford Happiness Inventory. *Personality and Individual Differences* 48 (2010) 845-848.

Archive of SID

Considering practicality, reliability and validity of oxford happiness's revised test in Tehran high schools students.

Hooman,H.A. (ph.d)
Vatankhah,H.R. (ph.d)
Dorostkar,s. (M.A)

Abstract

The purpose of this research was considering practicality, reliability and validity of oxford happiness's revised test among a sample of 468 students. Volunteers were selected by multistage sampling method. oxford happiness's test scale which is made of 67 item and is scoring based on Likert's 4 point spectrum (fully agree to fully disagree) was administrated on the sample. The reliability coefficient of Alpha cronbach was equal to 0.947. In order to determine inventory validity the principle component analysis was used. Results showed these factors determine 49/844 percent of the total variance of variables. These factors are as follows: Life satisfaction, humor, optimism, pleasure, euphoria, self- monitoring and self-control, affiliation, spirit of commitment and cooperation, mental preparation and positivism.

Key word: happiness, practicality, reliability, validity and principal component analysis.

